

GAMMEL OG NY TEKNOLOGI

i moderne drakt

LYD & BILDE MENER

- +** Forfriskende vital lyd uten grums eller forvrengning, med glimrende DAC og fremragende platespillerinngang.
- Få innganger, ingen er balanserte og de mest tungdrevne høyttalere kan bare skygge banen.

Audio Research viser hvorfor gammel rørteknologi fremdeles er relevant.

I flere tiår har vi hørt at high-end-markedet er døende. At ingen lengre er interessert, og at de som bryr seg dør ut og tar markedet med seg. Så lenge lå ikke en gang vikingene på sotteseng. Kritikerne, eller skal vi kanskje kalle dem skeptikerne, hører til de som rister på hodet over folk som bruker femsifrede - enn si sekssifrede - beløp på anlegget.

Galskapen bunner som regel i en geniun interesse for musikk. Da mener jeg musikk som noe mer enn musikk man har på i bakgrunnen mens man driver med andre ting. Eller dansemusikk, hip hop, rap og listepop. Audiofile, som de kalles, lytter på musikk. Derfor stiller de større krav til lyd kvaliteten enn de fleste.

High-end-markedet er riktignok lite, men det er

ganske stabilt lite og det har det vært siden lenge. Noen antyder at det utgjør fem prosent av omsetningen av hi-fi i vestlige markeder, tallet er mest sannsynlig mye lavere, men poenget er at high-end-markedet lever i beste velgående. Bare se på high-end-messer i Las Vegas, New York, Hong Kong, Tokyo og Munchen. Sistnevnte vokser i antall besøkende for hvert år, og mange av utstillerne representerer produsenter som har holdt på lenge. Svært lenge.

KLASSISK OG MODERNE

Som Audio Research Corporation. De ble startet opp i Plymouth, Minnesota i 1970 av William Johnson, som hadde holdt på med elektronikk siden 50-tallet, og foretrakk vakuummør i stedet for transistorer i sine forsterkere. Bill som han ble kalt, mente at rør spilte mer naturlig enn transistorer og Audio Research er de eneste som har produsert rørforsterkere sammenhengende så lenge.

I fjor testet vi den nye Galileo-serien fra ARC. De er designet i Italia, hos Sonus fabers designstudio, og består av forforsterkeren GSPre og effekforsterkeren GS150, som vi testet da, og den mindre integrerte

AUDIO RESEARCH GSI75

- integrert forsterker
- Effekt: 2 x 75 W
- Innganger: Tre ubalanserte, optisk, koaksial og USB-inngang
- DAC: 16-24-bit, 44.1 - 384/352.8kHz
- Platespillerinngang: MM/MC 100 - 47 k Ohm
- Bestykning: 2 x 6H30 dual trioderør, 2 par KT150 utgangsrør
- Pris: 174.900 kr
- Web: mono.no

forsterkeren GSI75. Som vi tester her.

I motsetning til GSPre, har den integrerte utgaven ikke bare USB-inngang, men også koaksial og optisk digitalinngang. For her er det faktisk en digitalomvandler innevendig, så GSI75 er en høyst moderne analog rørforsterker for analoge og digitale lydkilder. Den har også en meget forseggjort platespillerinngang for både MC- og MM-pickuper. Hvor man kan tilpasse belastningsimpedansen fra 100 til 47k Ohm. Enten fra fjernkontrollen eller knappene på den tykke aluminiumsfronten.

Forsterkeren minner ellers om GSPre, og et trykk på menyknappen gir deg tilgang til antall timer rørene har vært i drift, med nullstilling når man bytter rør. Men også hvor lenge forsterkeren skal være tent før den slår seg selv av, og om den er koblet til et hjemmekinoanlegg.

På høyre side bak frontplaten, sitter en 6,3 mm hodetelefonutgang, som er tilpasset hodetelefoner med høyere motstand enn de vanlige 16 til 64 Ohm som er vanlig på bærbare hodetelefoner.

TRE ØNSKER PÅ EN GANG

Integerte forsterkere har ikke alltid vært helt stuerent i high-end kretser. Det er lettere å oppgradere anlegget når flere av komponentene kan byttes ut. Derfor er en

integrert forsterker som kombinerer platespillerinngang (RIAA) og DAC, tre enheter færre enn mange foretrekker. Men for stadig flere ser det ut til at dyre integrerte forsterkere lokker mer og mer. Hvorfor ellers skulle Ayre, Gryphon, McIntosh, Mark Levinson, Burmester og Audio Research ha flere av sorten?

Riktignok er det få av dem som lager noe i samme prisklasse som GSI75, med kombinasjonen

av DAC og platespillerinngang innebygget, i en rørforsterker. Dyr, javel, men sett i lys av hva man får for pengene, er tre-i-en-løsningen Audio Research byr frem, umåtelig fristende. Hvert fall for dem som kan tenke seg high-end-lyd, uten alle boksene som følger med.

For selv om det er mer makt bak dynamikken, og større og åpnere lyd fra kombinasjonen av GSPre og GS150 (385.000 kr), er GSI75 utvilsomt et mye bedre kjøp. Den spiller så tett opp til den over dobbelt så dyre kombinasjonen, at det nesten er oppsiktsvekkende.

Forsterkeren bruker samme type KT150-rør på utgangene, men her leverer de 75, ikke 150 W per kanal. Det merkes selvsagt, men ikke så fundamentalt som man skulle tro. Den integrerte forsterkeren gir riktignok opp litt tidligere når den presses til å spille høyt, men på normalt leddrevne høyttalere, betyr det at de fleste av oss føler at det spiller høyt nok i massevis.

LYDEN AV TETTVEVET SILKE

Testen av GSI75 ble for det meste utført med Amarra for Tidal fra en MacBook, rett i forsterkerens DAC via USB-inngangen. Med og uten oppsampling til 384/352.8kHz. En Quad Platinum DMP multispiller gjorde jobben som CD-spiller via både de analoge inngangene, og optisk digital inn, mens en Rega RP8 ble koblet til platespillerinngangen. En lite utvalg høyttalere fra KEF, Rosso Fiorentino og Sonus faber ble benyttet, men det var for det meste sistnevntes Olympica III som fikk mest spilletid.

Skalaen på musikkopptak er nesten på høyde med det over dobbelt så dyre Galileo-settet, men dybden i lydbildet er ikke like enorm. Dynamikken er litt mer behersket, men klangen og nyanseringen i for eksempel opptak av klassisk musikk, er fantastisk. Det er gripende å høre hvordan selv velkjente operaviser klarer å berøre på nytt.

Med platespillerinngang og innebygget DAC, takler forsterkeren alle lydformater.

Små hull til verktøyet man trenger for å stille bias-strømmen optimalt.

Dreid aluminium, og ikke støpt plast.

Den innebyggede DAC-en har to filterinnstillinger, rask og sakte. De kan du bytte mellom med fjernkontrollen. Velg den innstillingen du synes lyder best. Selv valgte jeg rask, fordi det ga meg mer umiddelbar dynamisk kontrast. Jeg foretrakk også oppsamling i stedet for at DAC-en skulle jobbe med 24-bit konvertering og normale 44,1 kHz sampling. Oppsamlingen fjernet nemlig hardheten i transienter og vokaler - særlig kvinnevokaler - og ga meg et mer naturlig klangbilde.

Band of Horses live-album er ikke verdens beste opptak, men lyd forbausene glatt og polert her, uten hardhet eller aggressive artefakter. Trommene gikk så dypt at jeg kjente det i mellomgulvet, samtidig kunne jeg spille høyt uten at gitarene lød skingrende eller spisse.

Bedre opptak gir bedre opplevelser. Som David Bowies Lazarus fra albumet Blackstar. Kuttet dundret ut i rommet med trommene som boltet i skjelettet, mens vokalen ga meg frysninger. Her er lydbildet stort og mørkt, men forsterkeren har både full kontroll på særlig bassdynamikken - også når man spiller ganske høyt - og leverer et fjellstøtt stereoperspektiv. Interessant merket jeg både her og på klassisk musikk, at diskanten alltid lød glatt og skinnende som tettvevet silke. Forvrenning var ikke-eksisterende, bortsett fra når jeg presset forsterkeren på grensen av hva den tåler.

La oss avslutte med det innebyggede RIAA-trinnet. Hard core entusiaster vil ønske seg flere innstillinger enn GSi75 har, for bedre optimalisering av forsterkning og impedans-match. Her kan man stille førstnevnte i høy eller lav, og impedans i fem trinn fra 100 Ohm til 47 kOhm. Det rekker til mange pickuper, men langt fra alle.

Forsterkerens innebyggede platespillerinnngang, ga meg et stort og luftig lydbilde på originalutgaven av Radka Toneff og Steve Dobrogosz Fairytales. Klaverklangen mangler ikke dybde eller fylde, og vokalen er glatt og varmt gjengitt.

På en eldre Japan-innspilling av Dire Straits klas-

siske album Love Over Gold, er klangen slankere enn fra for eksempel Ayres fenomenale P5xe RIAA-trinn. Dynamikken er fremdeles fremragende, men trommene på tittelsporet får ikke den samme vekten bak slagene, som med P5xe.

Tross det, er RIAA-trinnet praktisk talt støyfritt og lyder åpent og luftig, som ventet med testen av GSPre i minnet. Men klangen er litt slankere, med litt mindre dynamisk kontrast. Det holder i massevis til mange potensielle kjøpere, men som sagt, entusiastene som bruker mye penger på en platespiller, vil kanskje foretrekke å bruke penger på et enda bedre RIAA-trinn. Som ARCs eget PH6 eller PH8.

OPPFYLLER DE FLESTES KRAV

Det er ingen tvil om at ARC GSi75 er en fremragende musikkforsterker, som gitt at den spiller på ikke alt for ineffektive høyttalere, vil gi eieren skremmende realistiske musikkopplevelser i mange år. Bortsett fra hard core vinylentusiaster med romslige budsjetter, lyder platespilleren særdeles tilfredsstillende. Sammen med en utmerket digitalomvandler som takler de fleste formater, er man godt dekket med en fot i både den gamle og nye verden. Litt flere innganger hadde ikke vært å forakte. Balansert inngang for eksempel, finnes ikke, og på et tidspunkt kommer et uunngåelig rørbytte. Men til da har man hatt mye moro med Audio Research integrerte GSi75. Som er et hørbart bevis på at high-end fremdeles er relevant. ■

LYDKVALITET	★★★★★★
FUNKSJONALITET	★★★★☆
BRUKERVENNLIGHET	★★★★☆
KVALITETSINNTRYKK	★★★★★★
SAMLET VURDERING	★★★★★★

TRE TING Å HUSKE PÅ

Den kanskje mest vesentlige forskjellen på en vanlig transistorforsterker, og en rørforsterker, er at på et tidspunkt må rørene byttes. De kan til og med ryke før den til-målte tiden. Som kan være 2000, 3000, 4000 timer, eller mer. De må ofte matches. Det vil si at to vanlige KT88 rør som silter på utgangen til en forsterker, må være identiske og gjerne målt og sjekket for tilsvarende verdier.

Rørforsterkere blir varme og rørene tåler ikke kraftige vibrasjoner, støt eller slag. Man skal være like forsiktige med rør, som man er med pickuper eller høyttalermembraner, og helst ikke ta på dem med bare fingre. Hvert fall ikke når de er varme.

En rørforsterker har en impedanskaraktistikk som endrer seg med høyttalerbelastningen. Derfor kan man finne ut at det ikke er alle høyttalere som er en lykkelig match med en rørforsterker. En høyttaler med svært variable fasevinkler, lav motstand og mye elektrisk feedback, er sjelden en god match. En lett-dreven høyttaler med slake fasevinkler, jevn motstand og høy følsomhet (dB/2,83 V), er ofte den beste matchen.

Du vil sikkert høre noen snakke om 'rørwatt'. Det de mener, er at en rørforsterker gjerne lyder kraftigere enn den oppgitte effekten tilsier, men bare hvis høyttalermatchen er optimal.

Sitte her

- eller ta med?

NYHET! KLIPSCH REFERENCE ON-EAR Lyden av den legendariske Reference-serien til Klipsch har nå blitt bærbar. Nye Klipsch Reference On-ear hodetelefoner er konstruert for å levere den samme unike ytelsen som den sagnomsuste høyttalerserien er så berømt for – i verdens mest komfortable hodetelefoner.

MONO[™]

www.mono.no

Klipsch[®]